

KU KASETSART
UNIVERSITY

80
YEARS OF INDEPENDENCE

The 19th KU KPS National Conference ครั้งที่ 19

การประชุมวิชาการระดับชาติ 19
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ระหว่างวันที่ 8-9 ธันวาคม 2565
เกษตรศาสตร์อัจฉริยะ สุขภาวะคนไทย สู่ภัยเศรษฐกิจ

Proceedings

ผลงานทางวิชาการ 8 สาขา

1. สาขาพืชและเทคโนโลยีชีวภาพ
2. สาขาสัตว์และสัตวแพทย์
3. สาขาวิศวกรรมศาสตร์
4. สาขาศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์
5. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และอุตสาหกรรมบริการ
6. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา
7. สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม
และความหลากหลายทางชีวภาพ
8. สาขาส่งเสริมการเกษตร

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการปัจจัยการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวถนนเดินและเลย

ตำบลลูกปอง อำเภอเมืองเมือง จังหวัดเลย..... 2928

พฤติกรรมทางกายและการเคลื่อนไหวในประเพณีปีใหม่เมือง

ของตำบลเพ็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2938

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะของอาจารย์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์..... 2947

แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์..... 2954

ประสิทธิภาพการจัดการการแพร่ระบาดโควิด-19 ในชุมชน

ขององค์การบริหารส่วนตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย..... 2962

พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่กับโรคประจำถิ่นหลังช่วงโควิด-19

ของประชาชนบ้านเหล่า หมู่ 13 ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์..... 2970

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวชุมชนบ้านปากน้ำปอย อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก..... 2977

แนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

สำหรับนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย..... 2989

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านท่าเตียน ตำบลเดิมบาง จังหวัดสุพรรณบุรี..... 2998

สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา

การปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอก ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน

ที่มีและไม่มีภาวะปลายประสาทเสื่อม..... 3011

การศึกษาเปรียบเทียบผลเฉียบพลันของการออกกำลังกายที่ความหนักระดับสูงสลับเบา

และความหนักระดับปานกลางต่อการเปลี่ยนแปลงความแข็งแรง

ของกล้ามเนื้อหายใจและปริมาตรอากาศในคนอ้วน..... 3022

ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมป้องกันตนเองจากโรคโควิด-19 ของ

ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี..... 3031

ความสัมพันธ์ของค่ากระแสประสาทที่กล้ามเนื้อ (EMG) กับการประเมินความรู้สึกกล้ามเนื้อ (VAS-F) ต่อ

ภาวะกล้ามเนื้อล้าในขณะที่ทำท่าดันพื้น เปรียบเทียบคนที่ฝึกกล้ามเนื้อช่วงบนแตกต่างกัน..... 3037

ผลของการฝึกโยคะร่วมกับการฝึกกระตุ้นระบบรับรู้การทรงตัวในหูชั้นในที่มีต่อ

การควบคุมการทรงตัวของจุดศูนย์กลางร่างกายในผู้สูงอายุเพศหญิง..... 3049

ผลของการออกกำลังกายเพื่อลดภาวะกระดูกสันหลังค่อมแบบหลายมิติต่อมุมส่วนโค้ง

ของกระดูกสันหลังระดับอกและความยาวของกล้ามเนื้อเหยียดสะโพกร่วมกับงอเข้า

ในผู้หญิงที่มีภาวะกระดูกสันหลังค่อมจากท่าทางที่ไม่เหมาะสม..... 3059

วัฒนธรรมการแต่งกายและการละเล่นในประเพณีปีใหม่ม้ง
ของตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
The culture of dress and play in the traditions of the Hmong New Year
of Khek Noi Subdistrict, Khao Kho District, Phetchabun Province

ณัฐวดี ฤทธิเนติกุล¹, อีระภัทร กิจจารักษ์¹, สุริยัน ศิลาโชติ¹, สมพิศ สายบุญชื่น¹,
อีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์¹, และภัทราวุธ วงศ์ศักดิ์¹
Nuttwadee Ritnaitikul¹, Teeraphat Kijarak¹, Suriyan Silachot¹, Sompit Saibunchun¹,
Teerapatra Ekphachaisawat¹, and Pattawut WongSak

บทคัดย่อ

ชาวม้งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นชาวม้งที่อาศัยรวมกันมากที่สุดในประเทศไทย ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการแต่งกายและการละเล่นในประเพณีปีใหม่ม้งของตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 คน และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า ในช่วงประเพณีปีใหม่ม้ง นอกจากชาวม้งได้แสดงอัตลักษณ์ของตนเอง ที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ โดยแสดงผ่านทางวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ในด้านการแต่งกาย พิธีพื้กันในทุกขั้นตอนของการทำขุดม้งเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการห่อ การตกแต่งเสื้อผ้าทั้งชุดผู้ชายและผู้หญิง ส่วนด้านการละเล่นต่าง ๆ เช่น โยนลูกช่วง ตีลูกช่วง ยิงหน้าไม้ เป็นการสร้างความสนุกสนาน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และจะมีชาวม้งมาจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาว่าเล่นด้วยกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้านอีกด้วย แม้ปัจจุบัน วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงผ่านไปอย่างรวดเร็วแต่ชาวม้งก็ยังยึดหลักวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมที่มีมาแต่ช้านาน และยังสามารถดัดแปลงรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีให้เท่าทันกับยุคสมัยปัจจุบันแต่ยังคงวัฒนธรรมแบบเดิมไว้อีกด้วย คำสำคัญ ประเพณีปีใหม่ม้ง, เข็กน้อย, เขาค้อ

Abstract

Hmong people who live in Khek Noi Subdistrict, Khao Kho District, Phetchabun Province They are the Hmong people who live together the most in Thailand. Hmong New Year's traditions have been inherited from the past to the present. The purpose of this article was to examine the culture of dress and play in the Hmong New Year tradition of Khek Noi Sub-district, Khao Kho District, Phetchabun Province. In this research, the researcher used qualitative research. By interviewing data from 4 key informants and studying related documents. Data were analyzed through content analysis in

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Faculty of Humanities and Social sciences, Phetchabun Rajabhat University

combination with participant observations. The results of the research revealed that during the Hmong New Year tradition in addition to the Hmong people have shown their own identity. Inherited from ancestors by showing through various cultural traditions in terms of dress Very meticulous in every step of making the Hmong dress. Whether weaving Decoration of both men's and women's clothing As for the various games such as throwing the ball, hitting the top, shooting the crossbow, it is fun. Build good human relations and there will be Hmong people from other villages come to play together. Create a good relationship between the villages as well. Even today, the culture has changed rapidly, but the Hmong people still adhere to the traditional culture that has been around for a long time. and can also adapt the cultural traditions to keep up with the present era, but still maintain the same culture.

Keyword: Hmong New Year Cultural, Khok Noi , Khao Kho

Email address: suriyon211998@gmail.com

บทนำ

ม้ง เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่มากมายในพื้นที่ทางตอนใต้ของจีน และกระจายอยู่ในหลายจังหวัดของจีนแผ่นดินใหญ่ เวียดนามจนถึงเวียดนามเหนือ สปป.ลาว และประเทศไทย ในประเทศไทยนั้นมีประชากร "ม้ง" อยู่ราว 2 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.37 ของจำนวนประชากรชาวไทย โดยแยกย้ายกันไปอยู่ในจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา ลำปาง เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร พิษณุโลก เลย กาญจนบุรี และสุโขทัย ส่วนชุมชนม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอยู่ที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีชื่อเรียกที่คนอื่นเรียกอีก เช่น "แม้ว" หรือ "เหมียว" แต่ "ม้ง" จะเรียกตัวเองว่า "ม้ง" ส่วนภาษาที่ใช้พูดคือ "ภาษาม้ง" และภาษาเขียน ก็คือ "ภาษาม้ง" ซึ่ง "ภาษาม้ง" จัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาม้ง - เมี่ยน โดย "ม้ง" ในไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักตามสำเนียงภาษา และการแต่งกายคือ "ม้งเดือ" และ "ม้งจั่ว" โดยทั้ง 2 กลุ่มม้งจะมีสำเนียงและคำศัพท์บางส่วนที่แตกต่างกันแต่พวกเขาต่างสามารถสื่อสารกันเข้าใจ เช่นเดียวกับภาษาคำเมืองกับภาษาไทย หรือภาษาไทยถิ่นกับภาษาคำเมือง ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับต้นกำเนิดของ "ม้ง" จากการสันนิษฐานที่ได้จากความดีความตามข้อมูลหลายแห่ง ทำให้เห็นถึง 3 แนวคิด คือแนวคิดแรกสันนิษฐานว่า "ม้ง" น่าจะมีต้นกำเนิดจากดินแดนหัวโลกเหนือ โดยอพยพผ่านไซบีเรียและมองโกเลียเข้ามายังดินแดนทางตอนเหนือของจีน จากนั้นลงมายังทางใต้ของจีน และต่อมาภายหลังส่วนหนึ่งเดินทางออกไปตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือที่ปัจจุบันเป็นประเทศเวียดนาม ลาว พม่า และไทย ดังสะท้อนอยู่ในงานของมิชชันนารีตะวันตกชื่อ Savina ซึ่งแนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการศึกษารองนักวิชาการรุ่นหลังอย่าง Quincy และคนอื่นๆ อย่างมากที่พยายามอธิบายว่าตัวตนม้งผ่านลักษณะกรรมพันธุ์ที่คล้ายกับคนผิวขาวในยุโรปที่มีผมสีบลอนด์และนัยน์ตาสีฟ้า แนวคิดที่สอง สันนิษฐานว่าต้นกำเนิดของม้งอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศมองโกเลียปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากตำนานที่เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับเด็กผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ "นางเก๋เลีย" หรือ "มองโกเลีย" ที่ไม่กลัวสิ่งอันตรายใดๆ จนเป็นที่น่าสงสัยและนำมาสู่การเรียกชื่อพื้นที่ที่เด็กหญิงม้งคนนั้นอยู่ว่า "มองโกเลีย" เหตุนี้จึงมีการสันนิษฐานว่า "ม้ง" มีต้นกำเนิดในประเทศมองโกเลียปัจจุบัน

แนวคิดสุดท้าย สันนิษฐานว่า "ม้ง" เป็นชนดั้งเดิมในจีน (aboriginal Chinese) โดยแรกเริ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ทางด้านตะวันออกของทะเลเหลือง จากนั้นได้เคลื่อนย้ายเข้ามาทางแม่น้ำฮวงโหเข้ามาสู่บริเวณที่เป็นภาคกลางของจีน ต่อมาถูกรุกรานจากชาวมองโกลจึงได้อพยพลงมายังทางตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งปัจจุบันเป็นมณฑลเสฉวน กวางสี และยูนนานทั้งนี้ ภายหลังจากสงครามกลางเมืองครั้งที่ 18 เกิดสงครามการต่อต้านรัฐบาลกลางปักกิ่งที่ทำการขูดรีดและการเก็บภาษีสูงจากกลุ่มผู้มือำนาจในจีน ส่งผลให้ม้งส่วนหนึ่งได้อพยพออกจากดินแดนในจีนเข้ามาตั้งถิ่นที่บริเวณแถบอินโดจีนเพื่อการตั้งถิ่นฐานและการทำมาหากินใหม่ ซึ่งปัจจุบันเป็นประเทศเวียดนาม ลาว พม่า และไทย (วอยซ์ออนไลน์, 2562)

ตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีหมู่บ้านชาวม้งใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานเก่าแก่ อีกทั้งยังได้มีกิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ทั้งยังสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและผู้ที่ต้องการจะศึกษารูปแบบวัฒนธรรมปีใหม่ม้งได้อีกด้วย อีกทั้ง ในช่วงเทศกาลปีใหม่ม้งเป็นช่วงเวลาพักผ่อนของชาวม้ง ซึ่งเป็นโอกาสดีในการเลือกคู่ครองเพราะเป็นกิจกรรมที่ผู้คนจากต่างหมู่บ้านมารวมตัวกันและมีการละเล่นต่างๆ เทศกาลปีใหม่ม้งยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางสังคม ดังเช่น การกราบไหว้ผู้หลักผู้ใหญ่ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ภายในตระกูล นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นความผูกพันวิถีความเชื่อต่างๆ เช่น การร่ำสัตว์เพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การกราบไหว้เทพยดา ผี วิญญาณของบรรพชน การถือฤกษ์ยามดีทั้งนุ่งและชาย ต่างพากันสวมชุดประจำเผ่ากันทุกคน ด้วยเครื่องแต่งกายอันวิจิตรงดงาม ทุกวันนี้งานปีใหม่ม้งคงจัดตามช่วงเวลาสงท้ายปีตามจันทรคติหรือตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ 2 ค่ำและ 3 ค่ำของเดือนหนึ่ง ความหลากหลายของผู้คน ลักษณะการแต่งกาย การจัดงานและหน่วยงานในระดับท้องถิ่นมีบทบาทอย่างเห็นทางมากขึ้น ในทางหนึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่สนองการท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันอาจเป็นโอกาสอันดีให้เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผ่านงานรื่นเริงและการละเล่น (กลุ่มชาติพันธุ์ : ม้ง-ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาในรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งของ ตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้ง เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์มีหมู่บ้านเช็กน้อยที่เป็นชาวม้งและมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ หากคนในหมู่บ้านได้รับการส่งเสริมทางด้านรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งจะช่วยให้ หมู่บ้านได้ตระหนักถึงคุณค่ารู้จักรักและหวงแหนวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการแต่งกายและการละเล่นในประเพณีปีใหม่ม้งของตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาและศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นมาของชาวม้ง (วอยซ์ออนไลน์, 2562) ประเพณีปีใหม่ม้ง (ศูนย์มานุษยวิทยา สิรินธร, 2562) ประเพณี

ของชาวม้ง (วาทีณี คุ่มแสง, 2554) มิติด้านจิตวิญญาณในการปักผ้าชาติพันธุ์ม้ง. (สุนิดา อุแสง, 2564) พันทวงวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้ง (คารณีย์ พลอยจั่น, 2559) 5.ศึกษาชนเผ่าม้งเพื่อออกแบบชุดตกแต่งบ้าน (กรรณิการ์ วงษ์ยะลา, 2559)

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งของ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยไว้ 2 ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้ง เพื่อนำเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อครอบคลุมวัตถุประสงค์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 คน ได้แก่ นายประจวบ ฤทธิเนติกุล, นางสาวเขาวลัษณ์ ชาววิวัฒน์, นางเพ็ญพรรณ แสนยากุล และนางชี แซ่สง

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัฒนธรรมการแต่งกายและการละเล่นในประเพณีปีใหม่ม้งของตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-5 ตุลาคม พ.ศ.2565 ด้วยวิธีการการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายและการละเล่นในประเพณีปีใหม่ม้งของตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำมาสรุปเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้งของ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ดังนี้

1.ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีปีใหม่ม้ง

หนึ่งวันก่อนที่จะถึงวันจัดงานปีใหม่ม้ง ชาวม้งจะต้องจัดเตรียมชุดม้งให้เรียบร้อย พร้อมทั้งจะใส่ในงานปีใหม่ม้ง และจะมีการกักตุนอาหารจัดเตรียมวัตถุดิบ สีข้าวสาร กล้วยไม้ กล้วยไม้แห้ง มีกาบเตรียมพินไว้เป็นจำนวนค่อนข้างมาก เพราะปีใหม่ม้งจะตรงกับช่วงฤดูหนาว จะต้องใช้พินการก่อไฟผิงเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย และใช้ในการประกอบอาหารด้วย ชาวม้งจะต้องเตรียมสิ่งเหล่านี้ให้เพียงพอกับคนในครอบครัวและแขกที่จะมาเยือนที่บ้าน ในช่วงวันปีใหม่ม้งราว 7-11 วัน เพราะเมื่อถึงวันที่ 1 ของปีใหม่ม้ง ชาวม้งจะถือว่าถึงวันที่จะต้องพักผ่อน ทุกคนจะวางมือจากการทำงาน งดค้าขาย งดทำกิจกรรมทุกอย่างที่เป็นการใช้แรงและออกแรง

หนักๆ เพื่อมาเฉลิมฉลองในงานปีใหม่ม้ง และในวันเดียวกันตั้งแต่ช่วงบ่ายถึงตอนเย็น ชาวม้งจะมีพิธีกรรมของแต่ละตระกูลแซ่ ที่มีความสำคัญตามหลักวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พิธีกรรม "สือโก้" เป็นการนำไก่แจ้ตัวผู้ 1 ตัว สืบตามลำตัวส่วนมากจะต้องออกเป็นสีแดง มีลักษณะอุดมสมบูรณ์ ตัวไม่เล็กจนเกินไป เมื่อเริ่มพิธีกรรมคนที่ได้รับเลือกเป็นหมอลีจะนำไปมาวนรอบๆ ตัวทุกคนที่อยู่ในตระกูลแซ่นั้นๆ และในพิธีจะมีการนำไก่ไปที่มีความแข็งแรงสมบูรณ์ของตน "ปอหลือเจียะ" เป็นต้นไม้ที่มีหนามคม มาตั้งไว้ตรงกลางแจ้งและบริเวณรอบๆ ของกิ่งไม้จะมี จอบ ขวานและมีด หรือของมีคม มาวางไว้รอบๆ ด้วย และให้ทุกคนในตระกูลแซ่ที่มาพร้อมพิธี เดินวนไปทางซ้ายของตนไม่เป็นจำนวน 3 รอบ เพื่อเป็นการปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และสิ่งที่ไม่ดีในร่างกายที่อยู่สะสมมาตลอดทั้งปี ออกจากร่างกายไป ส่วนคนที่ไม่สามารถมาร่วมพิธีกรรมนี้ได้ ทั้งที่อยู่สถานที่ไกลๆ หรือมีธุระเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถมาร่วมงานพิธีกรรมได้ คนในครอบครัวจะต้องนำสิ่งของของคนนั้นๆ ให้ เพื่อจะมาตัวแทนของคนนั้นๆ เช่น เลื่อนผ้า กำไล ดือเข้ามาร่วมในงานพิธีกรรมก็จะถือว่าคนนั้นๆ ได้มาร่วมพิธีกรรมแล้ว ก็ถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้น ในอดีตถ้าถึงปีใหม่ม้งชาวม้งจะหมายถึง ครอบครัว 12 เดือน หรือ ครอบครัว 1 ปี ของชาวม้ง วันเวลาในการเลือกจัดวันปีใหม่ม้ง จะถูกเลือกจาก ช้างขึ้นช้างแรม วันที่ 1 ที่ใช้จัดงานปีใหม่ม้งจะต้องตรงกับ ขึ้น 1 ค่ำ ของเดือนธันวาคม หรือ ในบางปีก็ข้ามไปจัดช่วงเดือนมกราคม แล้วแต่จันทรคติของ ปีนั้นๆ การกำหนดวันที่จะจัดงานนั้น ในอดีตจะมีการจัดงานปีใหม่ม้งแค่ 3-5 วัน แล้วแต่ความเหมาะสมในเวลา ณ ตอนนั้น เพราะในอดีตหมู่บ้านเข็กน้อย มีจำนวนประชากร ราว 50-100 ครัวเรือนเท่านั้น และไม่มีชาวม้งจากหมู่บ้านอื่นมาร่วมงานปีใหม่ม้งด้วยเพราะเส้นทาง การสัญจรและการเดินทางที่ไม่อำนวยความสะดวก ทำให้แต่ละหมู่บ้านต่างเล่นปีใหม่ม้งแค่ในหมู่บ้านของตนเอง ในงานวันที่ 1 ชาวม้ง จะมีการเล่นในวัยบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการเรียกขวัญของคนในครอบครัว พี่ชและสัตว์ เพราะชาวม้งเชื่อว่า จะทำให้กินดีอยู่ดีไม่ขัดสน ทำการเพาะปลูกก็จะออกผลดี คำขयर่ายวย มีเงินมีทองใช้ไม่ขาดมือ ตลอดทั้งปี และจะมีการจัดงานเลี้ยงผู้หลักผู้ใหญ่ คนสำคัญในครอบครัวหรือของตระกูลแซ่ตามหลักประเพณี ส่วนงานในวันที่ 2-5 จะเป็นวันที่ชาวม้งเริ่มเล่นปีใหม่ม้งจริงๆ และในงานจะมีการละเล่นต่างๆ ของชาวม้ง เช่น การละเล่นโยนลูกช่วง การร้องเพลง การตีลูกข่าง และการแข่งยิงหน้าไม้ เมื่อถึงระยะเวลานึ่งที่ประชากรชาวม้งเข็กน้อยมีจำนวนเยอะเพิ่มมากขึ้น ผู้หลักผู้ใหญ่ของหมู่บ้านเข็กน้อยได้มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า อยากให้มีการขยับขยายวันจัดงานปีใหม่ม้งเป็น 9-11 วัน เพราะ หมู่บ้านเข็กน้อยมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการเชิญชวนให้ชาวม้งต่างหมู่บ้านที่อยู่ในระแวกใกล้เคียงกันได้มาร่วมเล่นงานปีใหม่ม้งที่หมู่บ้านเข็กน้อย หรือคนที่อยู่ในช่วงวัยทำงาน นักเรียนนักศึกษา ได้มีโอกาสกลับมาเล่นปีใหม่ม้งและกลับมาหาครอบครัว ชาวม้งของ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ยังคงสืบต่อพิธีกรรมอันเป็นความเชื่อและรูปแบบวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งพิธีกรรมยังมีความสำคัญกับชาวม้งมาช้านาน เป็นอีกสิ่งทีแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวม้งในตระกูลแซ่ของชาวม้งด้วย และ วัฒนธรรมนิยมประเพณีงานปีใหม่ม้งของชาวม้งจะไม่มีวันเวลาที่ตายตัวเพราะชาวม้งจะยึดช่วงเวลาจัดงานปีใหม่ม้งจากจันทรคติเท่านั้น และพิธีกรรมการทำรูปเคารพของชาวม้งก็เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้ชาวม้งมีขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิตและการทำมาหากิน

2.การแต่งกาย

ในอดีตชาวม้งเชิมน้อยจะความพิถีพิถันในทุกขั้นตอนของการทำชุดม้งเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เริ่มต้นลงมือปักลายผ้า ไปจนถึงการตัดเย็บชุดม้ง เพราะในอดีตชาวม้งไม่ได้มีเครื่องจักรในการตัดเย็บเสื้อผ้าเหมือนในปัจจุบัน ทำให้ต้องใช้มือในการตัดเย็บเสื้อผ้าเองทุกชิ้น จึงทำให้ชุดม้งมีคุณค่าทางจิตใจสำหรับชาวม้งมากและชุดของแต่ละม้งก็มีความแตกต่างกันไปตามม้งที่ตนเองอยู่ด้วย เช่น ชุดผู้หญิงและผู้ชายม้งขาว เสื้อจะไม่มีลวดลายเป็นเส้นแขนยาวสีดำส่วนเต็มตัว แถบเสื้อและแขนเสื้อจะเป็นสีน้ำเงิน มีคาดเอวสีแดงหรือชมพูเข้ม ส่วนกางเกงชายหญิงจะใส่เหมือนกันเป็นสีดำส่วน ขาปล่อยตามลักษณะกางเกงชายยาวทั่วไป ส่วนกระโปรงผู้หญิงม้งขาวเป็นสีขาวส่วนจะใส่ในงานแต่งหรือพิธีกรรมที่จะต้องใส่กระโปรง ส่วนชุดผู้หญิงและผู้ชายม้งเขียว เสื้อจะมีลวดลายหลากสี มีคาดเอวสีแดงหรือชมพูเข้ม ปลายแขนกับแถบเสื้อจะมีผ้ากันหลายสี ผู้หญิงม้งเขียวจะใส่กระโปรงที่ตกแต่งด้วยผ้าหลากสีและลวดลายต่างๆที่ปักขึ้นด้วยด้าย ส่วนผู้ชายม้งเขียวจะใส่เป็นกางเกงที่มีลักษณะกางเกงเป๋ยาวเกือบถึงพื้น และรัดที่ข้อเท้า ส่วนในปัจจุบันชุดม้งได้มีการประยุกต์ดัดแปลงเป็นชุดแบบใหม่ๆขึ้นมากมายหลากหลายรูปแบบ ลายผ้าปักก็มีทั้งที่ปักมือขึ้นมาเอง ผ้าปักจากโรงงาน หรือผ้าเขียนลายจากโรงงาน ส่วนเนื้อผ้าในการทำชุดม้งในปัจจุบันก็มีทั้งเนื้อผ้าที่มีลวดลายต่างๆ เช่น ลายดอกไม้ ลายดาว และผ้าที่มีกากเพชรติดอยู่กับเนื้อผ้า ชาวม้งเชิมน้อยได้รังสรรค์ตัดเย็บชุดม้งที่ผลิตขึ้นมาจากผ้าปักโรงงานเป็นจำนวนมาก แต่ชุดม้งก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์และกลิ่นอายของชุดม้งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และชุดม้งในปัจจุบันส่วนมากมักจะเป็นชุดม้งแฟชั่น ชุดม้งที่ประยุกต์ขึ้นมาใหม่ๆ ชุดม้งที่คิดค้นออกแบบขึ้นมาเอง และชุดม้งยังได้รับอิทธิพลจากชุดม้งประเทศจีน ทำให้บางส่วนของชุดม้งมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากเดิม ลักษณะของชุดม้งจีน คือ เน้นเครื่องประดับตกแต่งที่มีความอลังการคือเครื่องเงินที่ทำมาจากสังกะสีนำมาตกแต่งติดเข้าตามเนื้อผ้าของชุดม้งที่ใส่ ทำให้ชุดม้งมีเครื่องเงินที่ประดับตามชุดอย่างสวยงาม และชุดม้งจีนมีเอกลักษณ์ที่ค่อนข้างโดดเด่น คือ เครื่องประดับหัวหรือหมวกที่ทำมาจากสังกะสีทำให้มีความอลังการและเป็นที่สุดตาเมื่อได้เห็น

ภาพที่ 1 การแต่งกายของผู้หญิงม้งในประเพณีปีใหม่ม้ง ภาพที่ 2 การแต่งกายของผู้ชายม้งในประเพณีปีใหม่ม้ง

ถ่ายโดย ณัฐวดี ฤทธิเนติกุล, 2565

ถ่ายโดย ณัฐวดี ฤทธิเนติกุล, 2565

3. การละเล่น

การละเล่นในปีใหม่ม้งมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นการสร้างความสนุกสนาน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และจะมีชาวม้งมาจากหมู่บ้านอื่นเข้ามามาร่วมเล่นด้วยกันและยังเป็นการสร้างความรู้จักรู้จักสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้กับชาวม้งผ่านการละเล่นเหล่านี้อีกด้วย ในส่วนของการละเล่นต่าง ๆ นั้น มีการละเล่นโยนลูกช่วง การร้องเพลง (เกือเจียะ) การเล่นตีลูกช่วง และยิงหน้าไม้ การละเล่นเหล่านี้บางอย่างล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของชาวม้งอีกด้วย การโยนลูกช่วงของผู้ชายและผู้หญิง ก่อนจะโยนลูกช่วงจะมีกติกาตกลงกันว่า ถ้าใครรับลูกช่วงไม่ได้ 1 ครั้ง ก็จะต้องเสียของที่อยู่บนร่างกาย 1 ชิ้น เช่น กำไล สร้อย ผ้าผูกเอว เป็นต้น และนัดแนะว่าเมื่อตอนกลางคืนก็ต้องมาร้องเพลง (เกือเจียะ) ตามจำนวนที่เราได้รับลูกช่วงไม่ได้เพื่อได้ของที่เราเสียไปกลับคืน พอตอนกลางคืนก็ต้องมาร้องเพลงตามที่ตกลงกันไว้ และจะมีผู้ใหญ่คนเฒ่าคนแก่มาล้อมวงหนุ่มสาวที่ทำการนัดแนะกันไว้ว่าจะมาร้องเพลง แต่ในปัจจุบันวิธีการเล่นลูกช่วงแบบนี้ไม่ค่อยนิยมเล่นในหมู่บ้านรุ่นการละเล่นตีลูกช่วง เป็นการวัดความสามารถว่า ใครมีแรงดีและแรงปล่อยลูกช่วงมากกว่ากัน คนที่ปล่อยก่อนคนแรกลูกช่วงจะต้องหมุนนาน หมุนไม่หยุด ส่วนคนที่ปล่อยลูกช่วงมาดีก็ต้องออกแรงดีทำให้ลูกช่วงที่ปล่อยก่อนหยุดได้ ถึงจะได้กลายเป็นผู้ชนะ แต่ถ้าหยุดไม่ได้ก็จะกลายเป็นผู้แพ้ การละเล่นยิงหน้าไม้ เป็นการวัดสายตา ความแม่นยำของบุคคลที่มายิง ใครสามารถยิงตรงเป้าได้มากที่สุดก็ถือว่าเป็นผู้ชนะ อีกทั้งการยิงหน้าไม้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของชนม้งเพราะในสมัยก่อนคนม้งจะใช้หน้าไม้ในการล่าสัตว์ และป้องกันตัวจากอันตรายเวลาเข้าไปหาอาหารในป่า

ภาพที่ 3 การละเล่นลูกช่วง
(กรมประชาสัมพันธ์, 2563)

อภิปรายผลการวิจัย

ประเพณีปีใหม่ม้งเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของตนประกอบไปด้วยวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ รวมไปถึงประเพณีปีใหม่ของม้งซึ่งเป็นประเพณีของชุมชน จะมีการละเล่นที่มีความสนุกสนานของม้งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทีณี คุ้มแสง (2554) ได้วิจัยเกี่ยวกับประเพณีของชาวม้ง : กรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ผลการศึกษาพบว่าประเพณีปีใหม่ม้งเป็นประเพณีแห่งความสุขสนุกสนานเฉลิมฉลองศักราชใหม่และเลี้ยงขอบคุณผู้ที่นับถือ ผีบรรพบุรุษ และมีที่คุ้มครองให้ผลผลิตเจริญเติบโต ชุมชนม้งมีการละเล่นต่าง ๆ

เช่น การโยนลูกช่วง การยิงน้ำไม้ การเล่นลูกช่วง แข่งขันส้อมเลื่อนไม้ ส่วนด้านอาหารการกิน จะมีการกักตุนอาหารจัดเตรียมวัตถุดิบ สีข้าวสาร กล้วย ไข่ไก่ เตรียมผักผลไม้ มีการเตรียมพื้นไว้เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับ Gao Jingjing และอิมอิรา ซอนคำ (2564) ได้วิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง : กรณีศึกษากันแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หัวหน้าครอบครัวจะมีหน้าที่ดำเนินพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษในบ้าน และในวันนั้นชาวบ้านจะต้องฆ่าหมูฆ่าไก่ เพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้ฉลองและทานอาหารปีใหม่ร่วมกัน นอกจากนี้การแต่งกายการออกแบบชุดของชาวม้ง การนำเอกลักษณ์ของชนเผ่า ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ประเพณี มาสร้างอัตลักษณ์ในการออกแบบชุด และออกเป็นผ้าปักที่มีคุณค่าทางจิตใจของชนเผ่าม้งเพราะได้ปักเองด้วยมือทุกชิ้น สอดคล้องกับ ดารณี พลอยจัน (2559) ได้วิจัยเรื่อง ทูทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งกับกลยุทธส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้กล่าวถึงการแต่งกายของชาวม้งนั้นถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชนเผ่าม้ง เพราะชนเผ่าม้งจะมีความพิถีพิถันในเรื่องของเครื่องแต่งกายมาก อีกทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิดา ดูแสง (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับมิติด้านจิตวิญญาณในการปักผ้าชาติพันธุ์ม้ง ผลการศึกษาพบว่า ในการปักผ้าชาติพันธุ์ม้งปักผ้าชาติพันธุ์ม้งมีบทบาทที่สำคัญประกอบด้วย 4 ประการหลักคือ 1) การปักผ้าเป็นสัญลักษณ์แสดงอัตลักษณ์ 2) การปักผ้าเป็นเครื่องมือสื่อสารความเชื่อ 3) การปักผ้าเป็นสายใยผูกพันจากรุ่นสู่รุ่น 4) การปักผ้าเป็นสิ่งนำทางชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ วงษ์ยะลา (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าม้งเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน(กรณีศึกษาชนเผ่าม้ง ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่) ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบชุดของตกแต่งบ้านมีแนวคิดสำคัญ คือ การนำเอาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชนเผ่ามาต่อยอดภูมิปัญญา โดยการนำเอาประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชนเผ่าม้งมาสร้างอัตลักษณ์ในการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน

อ้างอิง

- กรรณิการ์ วงษ์ยะลา. (2559).การศึกษาชนเผ่าม้งเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/14811?localeattribute=en>
- ชี แซ่สง. (1 ตุลาคม 2565). สัมภาษณ์
- ดารณี พลอยจัน. (2559). ทูทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งกับกลยุทธส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม. 4(1). หน้า 6 – 15.
- ประจวบ ฤทธิ์เนติกุล. (1 ตุลาคม 2565). สัมภาษณ์
- เพ็ญพรรณ แสงยากุล. (3 ตุลาคม 2565). สัมภาษณ์
- วาทินี คุ่มแสง. (2554). ประเพณีของชาวม้ง : กรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก <http://www.cmrui.cmrui.ac.th/handle/123456789/672>
- วอยซ์ออนไลน์.(2562). 'ม้ง' ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในไทย. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก https://voicetv.co.th/read/_fm9V9yW?fbclid
- เขาวลัษณ์ ชาววิวัฒน์. (5 ตุลาคม 2565). สัมภาษณ์

- สุนิดา ตูแสง. (2564). มิติด้านจิตวิญญาณในการปักผ้าชาติพันธุ์ม้ง. การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยพายัพ
สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก <http://mcd.payap.ac.th>.
- Gao Jingjing และอิมอิรา ช่อนคำ. (2564). วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง : กรณีศึกษานานแม่สาใหม่ ตำบล
โป่งแยง อำเภอ แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์. 16(1). หน้า 27-44.
- The Humans. (2564). กลุ่มชาติพันธุ์ : ม้ง-ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก
<https://thehumans.sac.or.th>